

Nytt fra

ØSTMARKA

Medlemsblad for Østmarkas Venner 41. årgang Nr. 2/2007

Østmarkkart
Tonekollen
7. juni

Markagrensa – tid for justeringer?

Av Steinar Saghaug

Historien om markagrensa går tilbake til slutten av 30-tallet. Da som nå var utbyggingspresset mot friluftsområdene sterkt. Den gangen tegnet Nils Houge i Oslo og Omland Friluftsråd inn den første markagrensa – senere også kalt «den sorte strek» – på kartet. Markagrensa har vært et politisk tema i Osloregionen i nærmere 70 år. Den rødgrønne regjeringen har heldigvis satt saken på det politiske kartet med et positivt fortegn, og det viktigste temaet nå er å få fastsatt endelige grenser for Marka gjennom en egen lov. Østmarkas Venner og de andre friluftsansjoner vil i hovedsak slå ring om eksisterende grense, men har også foreslått å utvide grensene i noen områder.

Lederen har ordet:

Osломarka er Norges mest brukte, og utvilsomt landets viktigste, sammenhengende natur- og friluftsområdet. Marka gir mer enn én million mennesker muligheter til daglig friluftsliv, naturopplevelser, idrett og mosjon. Mens Marka bare utgjør ca. 0,4 prosent av landets areal, kan den altså brukes av ca. en fjerdedel av landets befolkning!

Det sterke utbyggingspresset mot Marka gjør at det må handles nå! Uten et nytt og bedre lovverk klarer vi ikke å bevare rekreasjons- og naturverdiene for vår og kommende generasjoner markabrukere. Miljøvernminister Helen Bjørnøys kunngjøring i januar om at regjeringen også vil innføre midlertidig vern av Osломarka mens den arbeider med en egen lov for varig vern av Marka, er derfor helt påkrevet.

Jeg er også glad for at Miljøverndepartementet har lagt til rette for at arbeidet med det nye lovverket blir gjort i nær kontakt og dialog med friluft- og miljøorganisasjonene, berørte kommuner og fylker, beboere, grunneiere og næringsinteresser. Det gir håp om

at en denne gangen kan komme fram til løsninger som først og fremst sikrer de grunnleggende friluftsansjoner til befolkningen i hovedstadsområdet, men som samtidig har en bred samfunnsmessig forankring.

Jeg hadde derfor trodd at vi denne gangen kunne fått en markagrensedebatt som handlet om sak, og ikke en «grisedebatt» hvor målet er å skjelle ut hverandre med stygge og usanne karakteristikker. Jeg sikter her til konsernsjef Martin Mæland i OBOS, som i sin signerte leder i siste OBOS-bladet skriver om markaloven (sitat):

«De første ropene fra ekstreme miljø- og friluftsansjoner (vår understreking) om utvidelse av markaloven til også å gjelde områder som i dag ligger utenfor den definerte markagrensen, er allerede kommet. Disse interessenes snevre perspektiv vil vi på det sterkeste advare både alminnelige Oslo-borgere og beslutningstakere mot.»

Bakgrunnen for Mælands uttalelser kan være et intervju med undertegnede på Østlandssendingen 16. januar, og senere i Dagsavisen, hvor det gikk fram at Østmarkas

Nytt fra Østmarka – Medlemsblad for Østmarkas Venner

Ansvarlig utgiver: Østmarkas Venner,
Postboks 8845, Youngtorget, 0028 Oslo
Redaktør: Helga Gunnarsdóttir
E-post: helga@ostmarkasvenner.no
Redaksjonskomité: Øyvind Pettersen og Johan Ellingsen

Forsidebilde: Tysbast i Lutdalen, 21. april 2007
Foto: Lise Henriksen
Grafisk design, repro og trykking: GAN Grafisk AS
Opplag: 3 700
Frist for stoff til neste nr. er 1. august 2007

Venner og Lørenskog kommune går inn for å utvide markagrensa ved at skogsområdet Lysås i Lørenskog innlemmes også formelt i Østmarka. Det hører med til historien at OBOS for mange år siden kjøpte dette området og «satset på» at de skulle få bygge boliger her.

Normalt ville jeg valgt å overse slike usaklige og stygge karakteristikk av vår forening; de faller på sin egen urimelighet. Men siden det bare kan oppfattes som ren «herketeknikk» når slike usannheter framsettes i et blad med et opplag på 205 000 eksemplarer, må jeg på vegne av våre 3.200 medlemmer – hvorav svært mange er OBOS-medlemmer – gå ut og ta avstand fra hans uttalelser.

Østmarkas Venner har gjennom mer enn 40 år arbeidet for å sikre Østmarkas grenser

og for at flest mulig skal kunne bruke området på en bærekraftig måte. Vi gleder oss over at vi vanligvis blir oppfattet som en seriøs og ansvarlig medlemsorganisasjon. I 2006 ble bymiljøprisen fra Oslo kommune delt mellom Østmarkas Venner og Scandic Hotels AS, for henholdsvis langvarig arbeid for bevaring av Østmarka og miljøsertifisering av hoteller.

I begrunnelsen fra juryen het det bl.a.: «...Østmarkas Venner... har gjort en miljø- og samfunnsnyttig innsats som fremstår som et flott eksempel for dagens og fremtidige generasjoner.»

Vi i Østmarkas Venner kommer til å fortsette arbeidet for en markalov og en ny markagrense – et arbeid som gledelig nok ble startet av den «ekstreme» rødgrønne regjeringen.

■■ Store endringer og markalov

Årsmøtet i ØV ble avholdt 27. mars med nærmere 100 engasjerte medlemmer tilstede. Det ble store utskiftninger i styret (styrets nåværende sammensetning finner du på side 3). I tillegg til at vi har fått tre nye kvinnelige styre(vara)medlemmer, har ØV også fått ny sekretær som heter Monica Hoel. Vi kommer tilbake med en nærmere omtale i neste nr. av Nytt fra Østmarka.

Etter den formelle delen av møtet informerte rådgiver Gaute Hanssen fra Miljøvern-departementet om regjeringens arbeid med markaloven. De mange spørsmålene og kommentarene etterpå tyder på at dette arbeidet har sterk støtte blant foreningens medlemmer.

■■ I Nytt fra Østmarka nr. 3-2007, side 25, er det et bilde som viser avdukingen av bautæen på Sarabråten i 1946. Ruth Benum Paulsen har gjort oss oppmerksom på at den ukjente lotten på bildet var Klara Aanestad, som bodde på Fjellhaug skole på Sinsen.

Styret i Østmarkas Venner 2007–2008

Leder: Steinar@Saghaug.no 91 37 22 42

Nestleder: Johan Ellingsen 64 92 80 52

Styremedlemmer:

Nina H. Skramstad 40 84 07 65

Cathrine Søberg 99 56 86 20

Varamedlemmer: Finn Jensen 22 27 01 39

Øyvind Pettersen 22 28 44 78

Jan Olav Nybo 22 27 28 57

Inger Tangen 41 25 66 47

Solveig Dalene 63 83 13 17

Sekretær og medlemsarkiv: Monica Hoel 48 28 05 65 E-post: monica@ostmarkasvenner.no

Regnskap: Kristin Ohnstad 93 40 66 71 E-post: kristioh@online.no

Vidunderlige Østmarka

Tekst og foto: Per Fjeld

Mandag... En ny uke hadde akkurat begynt etter årets første varme helg. Det var en stressende og lang dag på jobben. Da kjenner jeg mobilen vibrere i lomma. Det er en sms fra Stian. Før jeg åpner meldingen, har jeg en mistanke om hva den omhandler. Joda, han lurar på om jeg gidder å bli med på en tur etter ørreten i Østmarka! He, he... Om jeg gidder!? Jøss, ja, selvfølgelig gidder jeg det! Det vil bli årets første tur for å ta brunørreten i åpent vann.

Jeg hadde mye arbeid igjen på kontoret, og Stian sa han skulle pelle litt mark mens jeg ble ferdig med det jeg måtte gjøre. Klokka halv sju møttes vi. Stian hadde funnet mark og vi stevnet inn i marka. Selvfølgelig ble elgbikkja også med. Planen var å gå til «Bortgjemtvannet» – der er det blitt tatt mange fine ørreter opp gjennom årene. Den største vi vet om som er blitt tatt i dette vannet, er tatt av far til Stian og veide 2,4 kg.

Bortgjemtvannet.

Etter en snau halvtimes gange får vi en fin opplevelse: En orrhana sitter i toppen på ei furu og har et flott kveldsspill. Den buldrer og sjoer så vi lurar på om den får betalt for det. Det er ikke mye som gir meg så gode

vårfølelser som orrhanespill. Etter 45 minutter er vi framme ved vannet. Ved første øyekast ser det ut som om det vaker over hele vannet. Men vi blir raskt klar over at det er masser av elskovssyke frosker som svømmer fram og tilbake i søken etter partner.

Jeg tjorer elgbikkja fast til en furubuske, for det er jo båndtvang og en elglos på denne årstiden vil jeg ikke ha noe av! Vi setter oss ned og nyter synet av et isfritt vann mens vi prater om hva slag utstyr vi skulle forsøke å lure ørreten med. Stian går for mark og jeg vil prøve med sluk. Mens vi monterer stengene ser vi det første vaket fra en ørret. «Dæven!» kommer det fra Stian. «Den var pen!» Jeg satt som en saltstøtte og bare nôt synet av vakringene som ørreten lagde. Til slutt så nærmest peip det fra meg: «Jo, den var skikkelig pen...» Med skjelvende fingre satte Stian på noen meitemark, og jeg knøyt på en Panther-Martin i gull og svart.

Stian plasserte markklysa i vakområdet for ørreten, mens jeg startet kastingen med spinneren min ikke langt unna. Den sitrende spenningen som kommer når du kaster etter fin fisk, er ubeskrivelig! Jeg står med halvåpen munn og konsentrerer meg så jeg nesten får hodepine. Men fisken vi hadde sett vake ville verken ha spinner eller mark. Stian satt standhaftig igjen ved plassen hvor vi hadde sett fisken vake, mens jeg gikk rundt til den andre siden av vannet. I det jeg går fra Stian, flyr det fire traner over oss – høyt flyr de, med retning mot Årnestangen nord i Øyern. Disse store fuglene som flyr med langstrakt hals og kommer med noen skikkelige trom-

petstøt, får oss til å føle at vi er langt uti villmarken, og det selv om vi bare er 20-30 minutters kjøring fra Oslo sentrum!

Når jeg kommer til den andre siden av vannet og fortsetter fiskingen, er det en frosk som dukker fram rett foran gummistøvlene. Den hopper ut i vannet og blir liggende rolig. Jeg tar fram kameraet og får tatt et bilde før den dukker og svømmer av gårde.

Det var hundrevis av frosk som kvekket og svømte rundt i «Bortgjemt vannet» denne kvelden.

Like etterpå ser jeg ytterligere to vak, det ene er godt innenfor kastehold. Jeg får ut spinneren med et vellykket kast og sveiver inn, akkompagnert av de flotteste tonene fra en svarttrost som er i storslag denne nydelige kvelden. Rett før jeg skal løfte opp spinneren ser jeg en strømvirvel like bak spinneren. Det var ørreten som hadde fulgt etter og bommet på spinneren! Jeg er sikker på at jeg der og da fikk en puls som om jeg skulle ha løpt 2-3 km! Ut med spinneren igjen... Men det ble med det ene forsøket fra ørretens side. Jeg så den ikke igjen.

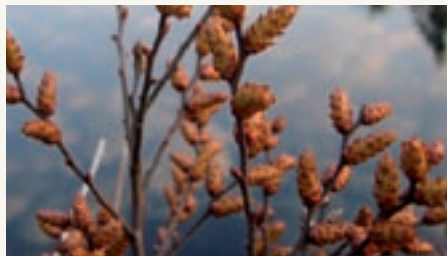
Stian satt fortsatt på den steinknausen hvor jeg hadde forlatt ham. Han storkoste seg og kikket på en frosk som forsøkte å klatre opp på duppen. Hver gang den var halvveis oppå, veltet duppen. Jeg gikk videre for å gjøre et forsøk på en fisk som hadde vaket med et skikkelig plask. Mens jeg går rolig langs van-

net kaster jeg et blikk på bakken. Og i samme øyeblikk oppheves tyngdekraften – jeg er i ferd med å sette ned venstre foten på en huggorm! Jeg skjønner bare ikke hva som skjedde, men jeg lettet fra bakken og «svevde» over ormen. Dere får ha meg unnskyldt, men jeg liker bare ikke huggormer! Egentlig er vel sannheten at jeg er litt redd dem... Men huggormen var nok minst like redd meg som jeg var den. Det var bare så vidt jeg rakk å ta et bilde før den forsvant.

En brun huggorm fra Østmarka. Mest sannsynlig en hunn. Og om du lurer på hva som skjedde med denne ormen, så er svaret at den lever fortsatt lykkelig.

Fisket ble litt ukonsentrert etter dette orme-møtet. Jeg smøyg meg ut på en flytetorv og fikk på ny en god villmarksfølelse. Opp av torva seg det myrgass, ingen god lukt i seg selv, men blandet med lukten av pors så er det som parfyme for meg. Jeg antar at flere enn meg kjenner til denne «godlukta».

Her er porsen i ferd med å åpne seg. Den er utrolig aromatisk, denne busken.

Østmarka på kartet

Tekst: Øyvind Pettersen. Oversiktskart: Even Saugstad

Østmarkkart er det mange av, og denne artikkelen er ment å gi en summarisk oversikt over de som (med ett unntak) er å få kjøpt pr. idag. For dem som er interessert i eldre østmarkkart, finnes det en oversikt over disse i Even Saugstads bok *Østmarka* fra A til Å.

Kartene som presenteres her er inndelt i to grupper – turkart og orienteringskart – og kartnumrene refererer til oversiktskartet på midtsidene.

Turkart (i gule bokser)

For de fleste brukerne av *Østmarka* er det tilstrekkelig med et turkart når man skal finne frem i skogen. Stier og skiløyper er tydelig inntegnet, og angivelsen av navn på plasser, åser, vann osv. er ganske fylldig.

Oslo Østmark

Utgiver: Ugland IT Group AS (tidligere inngikk kartet i Statens kartverks turkartserie)

Målestokk: 1:50000

Utgivelsesår: 2004

Pris: kr 129,-

Salgssteder: Bokhandler og Turistforeningens butikk i Storgata i Oslo.

Kartet dekker et område fra Vestby i sør til Skedsmokorset i nord og fra Fagerstrand i vest til Fetsund i øst. Det er det eneste turkartet som dekker hele Østmarka (bortsett fra et lite område mellom Svenskeåsen og riksvei 120 i Enebakk). En annen fordel er at det også dekker Sørmarka. Men målestokken gjør at detaljene i terrenget ikke kommer med.

Østmarka – nordøstre del (kart nr. 1)

Utgiver: Østmarka orienteringsklubb

Målestokk: 1:30000

Utgivelsesår: 2003

Pris: kr 100,-

Salgssteder: Losby gårdskafé, Norli bokhandel på Triaden og Anton sport på Metrocenteret (begge Lørenskog), G-sport på Strømmen storsenter og Foss sport på Strømmen, servicetorget i rådhuset i Rælingen. Dessuten på serveringsstedene Vangen, Sandbakken og Sætertjernstua.

Friluftskart Rælingen (kart nr. 2)

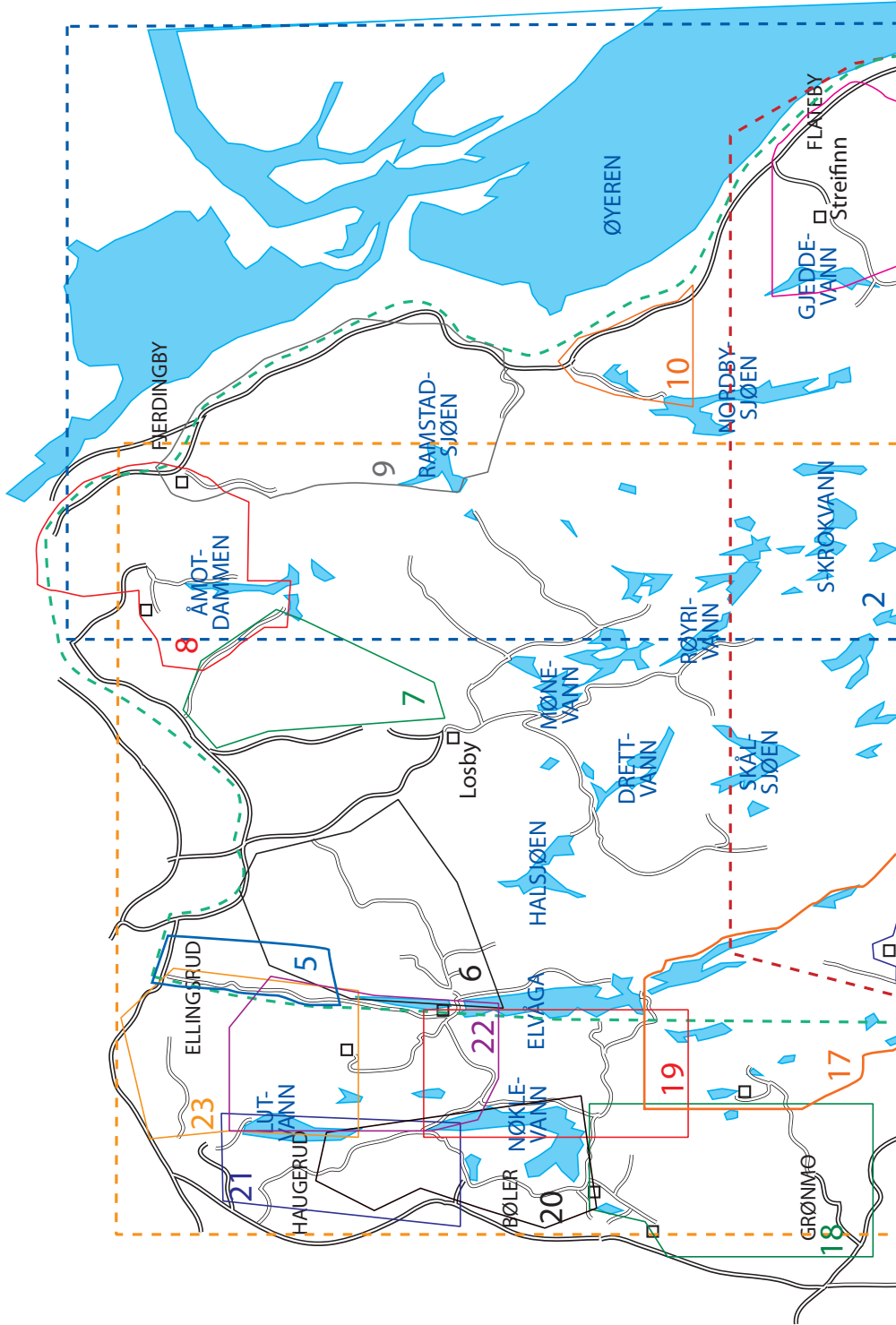
Utgiver: Rælingen kommune

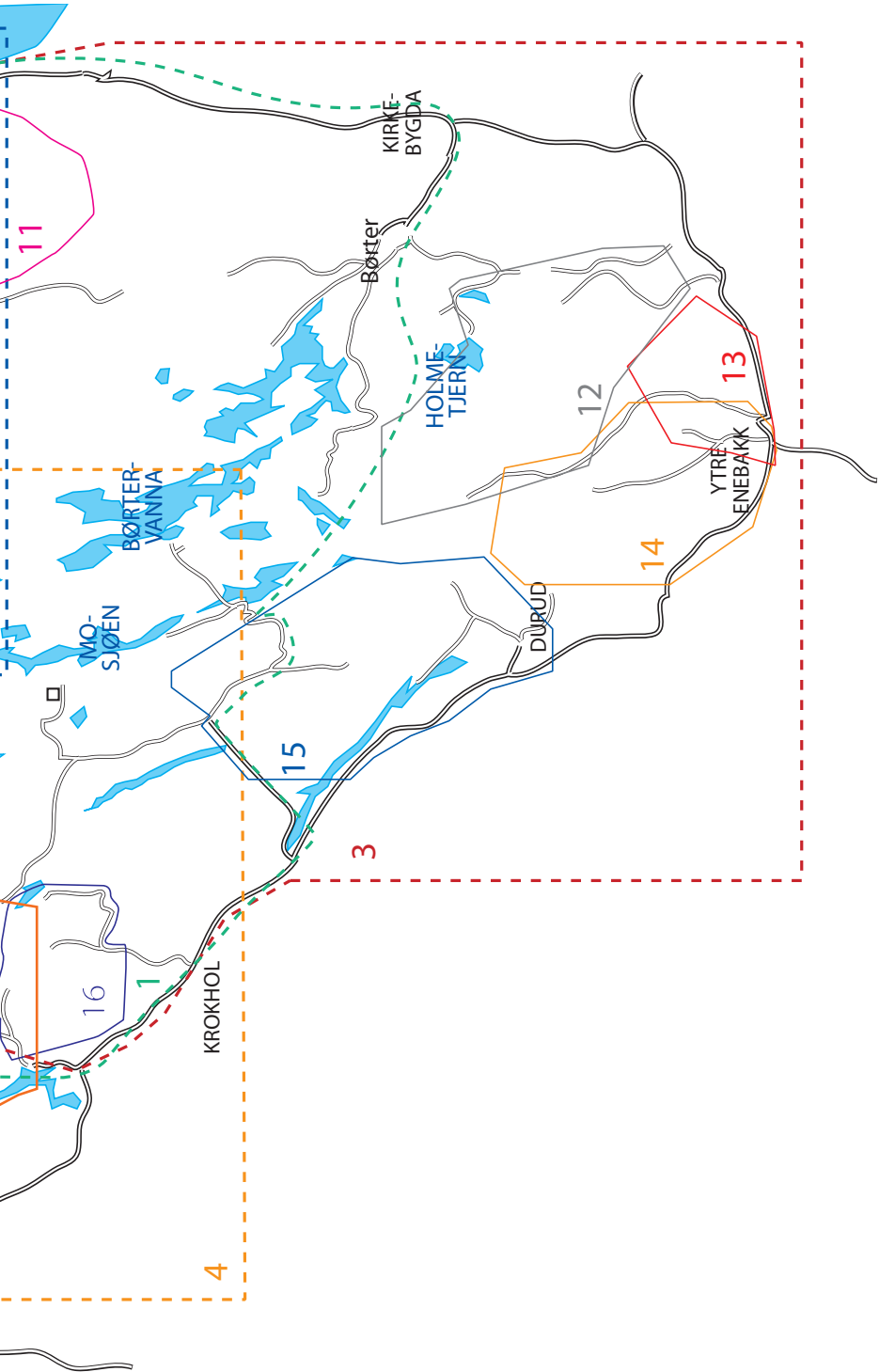
Målestokk: 1:16000

Utgivelsesår: 2000

Pris: kr 50,-

Kartet fås kjøpt ved henvendelse til servicetorget i Rælingen kommune, tlf. 63 83 51 10 eller e-post: servicetorget@ralingen.kommune.no

Turkart over Enebakk kommune (kart nr. 3)

Utgiver: Enebakk kommune

Målestokk: 1:30000

Utgivelsesår: 1995

Kartet er blitt delt ut gratis av kommunen. Beholdningen er nå tom, men det arbeides med en ny og ajourført utgave som forventes ferdig ved årsskiftet 2007/08. Kartgrenser og målestokk blir som før. Vi kommer tilbake med mer informasjon når kartet foreligger.

Turkart over Østmarka (kart nr. 4)

Utgiver: Østmarkkartet

(tidligere i samarbeid med Oppsal IF)

Målestokk: 1:25000

Utgivelsesår: 2004

Pris: kr 100,-

Salgssteder: Bokhandler og serveringsstedene i Østmarka.

Orienteringskart (se tabell)

For dem som ønsker en mer detaljert oversikt over et begrenset område, kan orienteringskartene være nyttige. Kartene i Østmarka utgis av Østmarka orienteringsklubb (ØOK), samt orienteringsgruppene i Idrettslaget Driv i Enebakk, Oppsal idrettsforening (OIF) og Bækkelagets sportsklubb (BSK). Kart utgitt av ØOK fås kjøpt ved henvendelse til Kjell Solberg, tlf. 67 90 15 92; kart utgitt av Driv fås kjøpt ved henvendelse til Per Erik Østlie, tlf. 64 92 53 50; kart utgitt av OIF kan kjøpes på orienteringsgruppas kontor i Ulsrud T-banestasjon, i sommerhalvåret er kontoret åpent kl.18.00-19.00 på mandager (tlf. 22 26 24 38); kartet utgitt av BSK fås

Nr.	Område/navn	Målestokk	Utgiver	Utg.år
5	Lysås	1:7500	ØOK	1995
6	Knuttjern	1:10000	ØOK	2006
7	Andersen	1:10000	ØOK	1999
8	Åmotdammen	1:10000	ØOK	2002
9	Tristillen	1:10000	ØOK	2005
10	Fjellstad	1:7500	ØOK	1995
11	Flateby	1:10000	ØOK	2003
12	Holmetjern	1:15000	IL Driv	1988
13	Bjerkehagan	1:10000	IL Driv	1984
14	Bjerkeskogen	1:10000	IL Driv	1994 ¹⁾
15	Durud-Rausjø	1:10000	OIF	1997
16	Sandbakken	1:10000	BSK	2006
17	Spinnern	1:10000	OIF	1999
18	Skullerudåsen	1:10000	OIF	2002
19	Slettfjell	1:10000	OIF	2001
20	Ulsrudvann	1:10000	OIF	2006
21	Lutvann	1:10000	OIF	1995 ²⁾
22	Haukåsen	1:10000	OIF	2005
23	Puttåsen	1:10000	OIF	2005

1) En ny utgave er under utarbeidelse.

2) En revidert utgave kommer i juni.

kjøpt ved henvendelse til Tor Brenna, e-post tor.brenna@nettbus.no, og på Sandbakken. Kartene koster mellom 10 og 25 kroner.

En del av kartene er også å få kjøpt i eldre utgaver enn den som er oppgitt i tabellen. Mindre kart som i sin helhet ligger innenfor grensene til et av kartene i tabellen, er heller ikke tatt med.

Tonekollen i Østmarka

Tekst og foto: Lise Henriksen

Navnet Tonekollen har en spesiell klang blant Østmarka-vandrere. Det har noe ved seg – av vill og opprinnelig natur. Tonekollen er naturskog med eldgamle, forvridde furustammer og nakne berg, tett omsluttet av hele den knudrete Østmarka, med kvadratmil på kvadratmil av Norges land å skue i nær sagt alle retninger og med blinkende vann dypt nedunder – ikke rart at man overveldes av naturopplevelse! Tonekollen er riktignok ikke Østmarkas aller høyeste topp – den kommer først på syvende plass, men få av Østmarkas koller har et videre og mer betagende utsyn. Vestover ser man blåne bak blåne like til Jonsknuten og Gaustatoppen.

Vestskrånningen av Tonekollen imponerer med sin frodighet, innslaget av løvskog er spesielt rikt, med mye osp. Hit kommer våren

tidligere enn de fleste andre steder i Østmarka. Alt i begynnelsen av april er det gjerne bart, mens isen ennå ligger tykk på vannene omkring, og skiføret synger på siste verset.

Vårblomstringen er intens, først med all blåveisen, så fiole, hvitveis og vårrerte knapp. Kanskje får man øye på den vakre, men meget giftige tysbasten, som blomstrer på bar kvist tidlig om våren. Gå opp vestskrånningen i månedsskiftet mai-juni og nyt synet og duften av liljekonvall – hele lia står i et eneste flor. Men plukk ikke noen av dem, for vegetasjonen er fredet – levende vekster såvel som døde busker og trær. Tonekollen ligger nemlig trygt plassert inne i det 18 kvadratkilometer store Østmarka Naturreservat.

Tonekollen ble administrativt fredet av Oslo kommune allerede i 1976, som en del

Fra nordvestsiden av Tonekollen mot Mosjøen (t v.), Pølseberget og Tonevann.

av det 5000 dekar store Rausjømarka skogreservat. Dette ble så utvidet til å bli et av landets største skogreservater. Reservatet er et viktig typeområde i den lavereliggende barskogen sentralt på Østlandet. Men området hadde lenge før det hatt status som et av de mest uberørte strøk av Østmarka, ja hele Oslomarka. Vi kan takke blant andre foreningen Østmarkas Venner for at disse unike områdene er blitt sikret for ettertiden.

Et av de få spor man finner etter menneskelig virksomhet i Tonekollen er en omtrent 100 år gammel, pent oppbygd driftsvei for tømmerkjøring, som man kan følge oppover hele vestskråningen fra fredningsskiltet ved den blåmerkete stien som går langs foten av Tonekollen, på ruta mellom Vangen og Børtervann. På turen opp kan man med fordel gå ut på pynten mot den trange, uveisomme Villdalen, som bærer sitt navn med rette og som skiller selve Tonekollen fra Vesle Tonekollen. Her skuer man ned i en av Øst-

markas utallige forkastninger. Villdalen ligger i en flere mil lang nord-sydgående sprekk-sone mellom Losbydalen i Lørenskog og Enebakk, og er faktisk vel verdt et eget besøk.

Fra nordenden av Mosjøen stiger Tonekollmassivet bratt opp – og ender i hovedtoppen på 368 meter med sin eiendommelige, furukledte fjellkam med stupbratte bergvegger langs vestsiden. Her er det uframkommelig! Men dersom man følger de gamle tråkene opp og ned er bestigningen uproblematisk. Følg den nevnte hesteveien nordover og opp i skaret som skiller hovedtoppen fra nordpartiet, og gå opp på selve fjellkammen nordfra. Fortsett så sørover igjen, bortom en varde med fin utsikt mot øst og sør, og følg det velbrukte tråkket som følger sørskråningen gjennom variert gammelskog ned til nordenden av Lutjærn. Da er man tilbake på den blåmerkete stien. Også sørskråningen byr på frodige lokaliteter, endog med innslag av edle løvtrær som hassel, ask og lønn.

Tonevann mot Tonekollen med toppen til venstre og den karakteristiske kammen til høyre.

Tonekollen hører til Rausjømarka - de 34 000 dekar store skogene omkring bla. Rausjø, Mosjøen og Børtervann sørøst i Østmarka. Traktene omkring Tonekollen rommer det meste - milelange vassdrag og bortgjemte perler av skogsvann, omkranset av lurvete lier, hvor man sjelden treffer folk. Variert og egenartet natur overalt, en blanding av småbekker, myr og vann, trange daler og tette dråg med steinurer og ufsete bergvegger.

Greieste adkomst til Tonekollen til fots er fra Bysetermosen. Følg blåmerket sti forbi den idylliske Bysetra og over Kjerringhøgda, også den med et kjempemessig utsyn. Etter fire kilometer på god sti er man på Vangen, herfra tar det en halvtimes tid over Pølseberget til Tonevann, før man krysser bekken i Villdalen og tar fatt på selve Tonekollen. Fra sørenden av Tonevann, med sine koselege rasteplasser, går man opp til Tonekolltoppen på godt under en time.

Mosjøen, det fire kilometer lange og karakteristiske Østmarka-vannet, åpner seg som et blikkfang mot sør idet man forserer stigningen opp vestskråningen. Populært er vannet blant kanopadlere. Kano kan man leie på Vangen skistue, så hvorfor ikke padle inn til nordenden av Mosjøen og bestige Tonekollen derfra? Så kan man bruke tiden på å utforske de spennende liene på østsiden av Tonekollen like ned til det bortgjemte og naturskjønne Mellom-Kytetjern. Vær dog oppmerksom på at terrenget i denne delen av Østmarka er atskillig tyngre å ferdes i enn man tror, og man bør være fortlølig med kart og kompass om man skal gå utenom stier og tråkk.

Navnet Tonekollen har ikke sin opprinnelse i kvinnenavnet Tone, slik man kanskje skulle tro, neppe heller av at «tora slår i den

bratte bergveggen», slik det er blitt tolket. Først fikk Tonevann sitt navn, og det kan opprinnelig ha vært «Tong Wandet», slik det står på det eldste kartet man har over området, fra 1771. En mulig forklaring er vannets tungelignende fasong på vestsiden, det som nå kalles Tonevannskalven.

Den første kjente bestigningen av Tonekollen skjedde for øvrig St.Hansaften 1861. Det var skolelærer N.P. Krogsbøl fra Enebakk som sammen med fullmektig Pedersen og kjentmann Andreas Nabben la ut på den lange vandringen fra Rausjøgrenda kl. 6 om morgenen. Først kl. 16, etter en god del strabaser, nådde de det som de trodde var «Enebaks høieste fjeldtop Tonekollen» fra nordvestsiden, hvor de betraktet solnedgangen kl. 23 og soloppgangen to timer senere.

Krogsbøl holdt skole i Rausjø i juni måned samme år, men han utvandret senere til Amerika. Hans beretning om turen viser at opplevelsene må ha vært overveldende, om enn med en smule overdrivelse: «Jeg vil faa se utover tusener og atter tusener kvadratmiler av fædrelandets overflate. Jeg vil faa se mangfoldige kirker og fyrtaarnar i Kristianiafjorden like til Færder. Jeg vil faa se Søsterkirkerne i Gran på Hadeland, langt op i Glommendalen og langt ind i Sverige.» Krogsbøl nevner også Øra ved Fredrikstad, Bærumsåsene, Gausta, Blefjell og Synhovd i Rollag, og fortsetter: «Det var en stille helig stund i Alfaders store tempel. Gaa dit, se og betrakt dette herlige panorama.»

Kart: Turkart over Østmarka i 1: 25 000 (på dette kartet er tråkkene opp og ned inntegnet), samt turkartet Oslo Østmark i 1: 50 000.

God tur!

Østmarka med i nasjonalt overvåkningsprogram for natur i Norge

Av Audun Brekke Skrindo

De fleste land med respekt for seg selv bør ha et omfattende overvåkningsprosjekt for sin natur. Norge har organisert overvåkning av naturen under Direktoratet for naturforvaltning (DN). Det er inkludert mange delprogrammer i denne overvåkingen, og ett av dem konsentrerer seg om landjorden, såkalt Terrestrisk naturOverVåkning (TOV). Syv områder fordelt rundt om i Norge undersøkes intensivt, og i tillegg gjøres det flere landsdekkende spesialundersøkelser, inkludert TOV-E som jeg skal fortelle om.

Biologisk mangfold har i lang tid vært et populært uttrykk i mange nasjonale rapporter og planer. Norge har satt seg det kanskje noe overoptimistiske målet at tapet av biologisk mangfold skal stoppes innen utgangen av 2010. For å vite noe om hvilke arter vi har – og mister – i Norge må en først kartlegge hvilke som finnes «der ute» og deretter overvåke hva som skjer med dem. Administrasjonen i TOV har plassert ut 500 ruter på ca. 1,5x1,5km tilfeldig i norsk natur. Én av rutene havnet altså i Østmarka. Informasjon fra disse rutene skal så danne grunnlaget for undersøkelser og rapporter om hvordan det står til med naturen i Norge. I disse 500 rutene skal det registreres mange forskjellige parametre: planter, sopp, lav, fugler, invertebrater osv.

TOV-E (Terrestrisk naturovervåkning – Ekstensiv overvåkning av fugl) er en liten del av prosjektet og foregår i regi av Direktoratet for naturforvaltning (DN), Norsk institutt for naturforskning (NINA) og Norsk Ornitologisk Forening (NOF).

Målet er at TOV kun skal foreta overvåkning av naturen slik den er og forandrer seg. Rutene skal ikke vernes for å bevare

dem. Om det skulle skje et inngrep i ruta, vil også det være beskrivende for hva som finner sted i norsk natur. Overvåkingen handler om å se hvordan dette påvirker utviklingen og for eksempel forandrer populasjoner av planter, dyr, fugler osv. Rute 0301 vil ikke bli merket opp, fordi det vil kunne medføre et annet bruksmønster for folk som finner området. Det vil heller ikke bli «reklamert» for ruta på annen måte, fordi vi da risikerer at den blir et valfartssted på søndagsturen til de som vil se stedet.

Hittil er det kun startet registreringer i noen utvalgte områder. Siden flere av de tunge miljøinstitusjonene ligger i Trøndelag, kom de først igang her. Østlandet er blant de tidlige testområdene som kom ordentlig i gang i 2006. Hvert år framover vil stadig flere regioner begynne med sine ruter.

Målet er at mange faggrupper skal besøke det samme området og overvåke den artsgruppen som de har kjennskap til. Både botanikere, mykologer (sopp) og andre undersøker hva som finnes der. Undertegnede var så heldig å «vinne» retten til å overvåke fuglene i rute 0301. Oppgaven går ut på å besøke ruta og skrive opp en rekke opplys-

ninger om fugler man hører og ser fra bestemte punkter langs rutas omkrets.

Som registreringsansvarlig for Østensjøvannet er jeg veldig glad i denne typen arbeid. Jeg har sett på fugl siden jeg var ti år og er aktiv i det ornitologiske miljøet på Østlandet. Jeg ble svært glad da jeg fikk Oslos eneste rute i TOV-E-prosjektet. Det gir en ekstra dimensjon og litt mer mening å ha ansvaret for registrering på min egen lille plett i moder Norges natur. På en måte har jeg adoptert området og skal nå fortelle prosjektet hva som finnes av fugl der.

Det var med stor iver jeg ankom området for første gang i mai 2006 og tok de første, andektige skrittene der. TOV-E skal pågå i uoverskuelig lang tid, så jeg tror jeg skal bli godt kjent i ruta.

Alle fuglefolk som skal registrere for TOV-E, har fått en GPS hver med alle punktene lagt inn. Så det er som «en dans på roser» å finne fram. Det første året skulle vi i tillegg beskrive stoppunktene hvor registreringspersonen skal stanse og gjøre sine observasjoner fra. Punktene kunne havne på de rareste steder, så det var viktig å bruke det første året til å se om det gikk an å stå der. Derfor var dette første året ekstra spennende. Det eneste punktet i min rute som ikke kunne brukes viste seg å ligge ute i et vann. Det var utarbeidet kjøreregler for hvordan man skulle finne fram til nærmeste brukbare plass.

Nå ligger altså framtiden foran rute 0301, og jeg skal inn der med kikkert og kamera. Selv om prosjektet ikke krever det, må jeg innrømme at jeg kommer til å «slenge innom» for å se hvordan det står til på andre tider av året. Når man først er interessert i å registrere, er det artig å se hvilke artslistor man kan klare å lage. Det er ikke utenkelig at jeg prøver å finne ut hvilke arter som overvintre i den samme ruta.

■ ■ Viktige adresser på nettet for den som vil vite mer:

Miljøstatus i Norge:

<http://www.miljostatus.no/datasok/data/overvaking/overvaking.asp?progid=11964>

Kartlegging og overvåkning av natur i Norge:

<http://www.dirnat.no/content.ap?thisId=1729>

TOV i et nøtteskall: <http://www.nina.no/?io=1001290>

Kulturlandskapsgruppe Bøvelstad

Vi har fått tre interesserte karer til gruppa, men har plass til flere. Er du interessert i å bidra til skjøtsel, slått og rydding? Ta i så fall kontakt med Johan Ellingsen på telefon **90 92 15 68** eller send e-post til jgelling@online.no

Du kan lese mer om arbeidet på: <http://www.friluftsetaten.oslo.kommune.no/article84419-5969.html>

B

NORGE

P.P.

Returadresse: Østmarkas Venner, Postboks 8845 Youngstorget, 0028 Oslo

Minnestund på Sarabråten

torsdag 7. juni 2007 kl. 19.00

Østmarkas Venner arrangerer den årlige minnestunden ved Milorg-bautæen på Sarabråten den 7. juni.

- Gunnar Kværk, tidligere XU-mann, holder dagens tale.
- SAS-Braathens Bedriftskor synger.
- Østre Aker Musikkorps spiller.
- Bautæen hilses av Milorg og Østmarkas Venner.

Turen til Sarabråten kan begynne ved Østmarksetra (T-bane eller buss til Ulsrud), eller i Lørenskog og gå via Mariholtet, eller ved Rustadsaga (T-bane eller buss til Bogerud).

Bli medlem du også!

Du som vil støtte Østmarkas Venner, bli medlem! Skriv navn og adresse her, klipp ut og send til: Østmarkas Venner, Postboks 8845 Youngstorget, 0028 Oslo

Navn: _____

Telefon: _____

Adresse: _____

Postnummer og -sted : _____

Kontingenten er kr 100 per år. Borettslag, bedrifter og organisasjoner kr 200 per år.
Blankett vil bli tilsendt etter innmelding.

Eller meld deg inn via: www.ostmarkasvenner.no